

μεν τὰ δύο ταῦτα. Εἶδομεν ἀνωτέρω τί εἶναι ἀνάγκη φυσική, ἡ ἠθική· *βία* δὲ λέγεται, ὅταν ὁ ἄνθρωπος φέρεται εἰς τὴν πράξιν ὑπ' ἄλλης ἐξωτερικῆς αἰτίας, γινόμενος ὡς ἄψυχον ὄργανον αὐτῆς, οὐδεμίαν δύναμιν ἀντιτάξαι δυνάμενος (1). Ἐν παραδ. χάριν, πῆσῃ τις κατὰ σοῦ, ἐνῶ ἴστασαι πλησίον τραπέζης περιεχούσης πολύτιμα ὑέλινα ἀγγεῖα, καὶ ἐκ τούτων συντριβῶσί τινα, εἰς τοῦτο δὲν ἐνέχεσαι, διότι οὐδεμία αἰτία τῆς πράξεως εὐρίσκεται ἐν σοί, οὐδὲ ἐνήργησας ἐξ ἰδίας δυνάμεως ἡ προαιρέσεως· ὥστε δὲν εἶσαι ὑπεύθυνος, ὡς οὐδὲ ὁ λίθος, ὃν ρίψας τις ἤθελε πληγῶσαι τινά. Εἰς τὴν σύνθλασιν τῶν ἀγγείων ἡ θέλησίς σου οὐδόλως συνέτρεξεν, ἀλλ' ἐστάθης ὡς ἄψυχον ὄργανον. Τοιαῦται λοιπὸν πράξεις λέγονται *βίαιαι*, διότι δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς ψυχῆς, δὲν κρέμονται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐνεργοῦντος. Πρέπει ὁμῶς νὰ πικρτηρῶμεν εἰς τὰς φαινόμενας βιαιάς πράξεις, ἂν τῶνόντι δὲν περιέχῃσι τι ἀβίαστον· ἂς ὑποθέσωμεν τινά, παραδείγματος χάριν, ὅτι οὐ θέλει μὲν πράξαι τι, βιάζεται ὁμῶς εἰς τὴν πράξιν ὑπ' ἄλλου, οὐ δυνάμενος ἀποφυγεῖν αὐτὴν· οὗτος λέγεται ὅτι πάσχει βίαν. Ἐν ὅμως φοβούμενος μὴ θάρῃ, ἡ ὅπως ἀποφύγῃ ἄλλο τι χειρότερον, πράττει ἐκεῖνο, ὅπερ ἄλλως ἤθελε προκρίνει μὴ πράξαι, οὗτος στοχάζεται τὴν ἀπραξίαν ὡς κακὸν, τὴν δὲ πράξιν ὡς καλὸν, διότι ἐλευθερόνει αὐτὸν ἀπὸ κακοῦ· ἀλλ' ἐν τοιούτῃ περιστάσει ὁ προσδιορισμὸς τῆς βουλήσεως, ἤγουν, ἡ ἀπόφασις βίαία δὲν εἶναι· διὸ καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα αὐτὴν πράξις πρέπει νὰ λογίζεται ὡς ἐλευθέρᾳ, ὅθεν καὶ ὁ πράξας εἶναι ὑπεύθυνος, ἂν καὶ ὀλιγώτερον. Ἐντεῦθεν συμπεραίνεται, ὅτι εἶναι χρεῖα νὰ διακρίνωμεν τὴν κυρίως βίαίαν πράξιν ἀπὸ τῆς ἀκουσίου. Πράξις ἀκούσιος λέγεται, ὅταν τις πράττῃ ὅπερ οὐ θέλει, ἡ τὸ ἀνάπαλιν, δὲν πράττῃ ὅπερ θέλει, ὅπως ἀποφύγῃ κακόν τι, δυνάμενον νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς ἐναντίας πράξεως. Οὕτω, παραδείγματος χάριν, ἐάν τις εὐρισκόμενος ἐν κινδύνῳ, καὶ ἀπορῶν πῶς ἀποφύγῃ αὐτόν, πράξῃ τι κακόν, ὅπερ οὐκ ἂν ἔπραξεν, εἰ εἶχεν ἄλλον τρόπον ἀπαλλαγῆς τοῦ κινδύνου, οὗτος λέγεται ὅτι ἔπραξεν ἀκουσίως τὸ κακόν· ἀλλ' ἡ πράξις αὕτη, εἰ καὶ ἀκούσιος, δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ βίαία· ὅθεν γίνεται αἰτίας ἀνάθεσις εἰς τὸν πράξαντα. Ἡ βίαία δὲ πράξις, ἂν καὶ δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸν πράξαντα, φανερόν ὅμως ὅτι ἀνατίθεται εἰς τὸν γενόμενον αἴτιον αὐτῆς· διότι ὅστις βιάζει ἄλλον, κινεῖ αὐτόν εἰς τὴν πράξιν οὕτω πῶς, ὡς ἐὰν μετεχειρίζετο ὄργανον· ὅθεν ὁ βιάζων ἐνεργεῖ ὡς δι' ὄργάνου ἀψύχου, καὶ ἐπομένως γίνεται ὑπεύθυνος. Οὕτω, παραδείγματος χάριν, ἐὰν κτυπήσῃ τις ἄλλον μὲ τὴν χειρὰ σου μὴ θέλοντος, σὺ δὲν εἶσαι ὑπεύθυνος εἰς τὴν πράξιν ταύτην, ἀλλ' ὁ μεταχειρισθεὶς τὴν χειρὰ σου ὄργανον.

(1) *Εἰκοι δὲ τὸ βίαιον εἶναι, οὗ ἐξῶθεν ἡ ἀρχή, μὴ δὲν συμβαλλομένου τοῦ βιασθέντος. (Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Νικομάχ. Βιβλ. 7. Κεφ. α'.)